

Regeringen
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Begäran om yttrande över Vår demokrati - värd att värna varje dag, SOU 2022:28

Er beteckning: Ku2022/ 01317

Beslut

Länsstyrelsen i Hallands län har fått SOU 2022:28 för yttrande.

Vår demokrati - värd att värna varje dag är ett betänkande av kommittén Demokratin 100 år - samling för en stark demokrati. Betänkandet presenterar förslag och rekommendationer på hur insatser och erfarenheter från kommitténs arbete kan tas tillvara av regeringen efter att kommittén har avvecklats.

Länsstyrelsen lämnar härmed följande synpunkter på betänkandet.

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Hallands län ställer sig mycket positiv till ett långsiktigt demokratifrämjande uppdrag till länsstyrelserna. Att verka för en stärkt demokrati är viktigt och eftersom länsstyrelserna har god kännedom om lokala förutsättningar samt förankring i länen finns bra förutsättningar för en länsövergripande demokratistärkande funktion.

Att utöka resurserna för att värna demokratiska principer från nationell till lokal nivå skulle inte bara göra skillnad för starkare samverkansstruktur, utan också direkt påverka enskilda medborgares delaktighet i och närhet till folkstyret. En nationell funktion som genomför analyser och lägesbeskrivningar av demokratins utveckling stärker arbetet.

Bakgrundsinformation

Länsstyrelsen har lång erfarenhet av att främja demokratin i länet genom lokal och regional samverkan, stimulans av civilsamhällets och idéburna organisationers delaktighet liksom säkerställandet av rättssäkra och tillgängliga val. Det ligger inom myndighetens uppdrag att arbeta utifrån regeringsformen och den statliga värdegrunden där demokratin är en grundprincip för god förvaltning av samtliga uppdrag.

Länsstyrelsen i Hallands län har varit en aktiv part inom länsstyrelsernas samverkande stöd när det gäller satsningen Demokratin 100 år. Resultatet av insatserna är positivt och mycket pekar på att länsstyrelsen har en viktig roll att spela i ett fortsatt demokratifrämjande uppdrag. Länsstyrelsen vill betona värdet av långsiktigt arbete utifrån regionala förutsättningar, och förordar sådant arbete före kampanjliknande insatser formade utifrån ett nationellt perspektiv.

Synpunkter på betänkandets förslag

6.1 Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att inrätta en nationell demokratifunktion.

Länsstyrelsen instämmer i att det finns ett behov av en aktör som utgör kunskapsstöd kring metoder för att öka deltagandet och delaktigheten i demokratin samt genomför återkommande analyser och lägesbeskrivningar av demokratins utveckling i landet. En nationell funktion som synkroniserar länsstyrelsernas utvidgade uppdrag är viktig och kanske även en förutsättning för att främja, förankra och försvara en stark demokrati på regional och lokal nivå.

6.1 Länsstyrelsen anser likt utredningen att förslag på var denna nationella demokratifunktion ska placeras bör analyseras ytterligare.

Forum för levande historia och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor bör fortsätta verka för demokrati utifrån sina befintliga uppdrag, men kan idag uppfattas alltför nischade för en samordnande nationell demokratifunktion.

Eftersom demokratipolitiken omfattar bland annat allmänna val, åtgärder för att stärka och värna individens möjligheter till inflytande samt åtgärder för att främja och säkerställa respekten för de mänskliga rättigheterna, skulle uppgifter för en demokratifunktion kunna åläggas det nyinrättade Institutet för mänskliga rättigheter. Av de föreslagna uppdragen bör analys och framtagande av lägesbilder vara i fokus. Genomförandet av övriga föreslagna uppgifter bör med fördel genomföras av andra aktörer, såsom civilsamhället. Detta görs redan idag, men civilsamhällets demokratiarbete behöver tydliggöras, stärkas och stödjas i större utsträckning.

Ett alternativ kan vara att en Länsstyrelse ges ett särskilt nationellt uppdrag att samordna och utveckla länsstyrelsernas arbete med demokrati. Förslagsvis som en förstärkning av redan pågående uppdrag inom mänskliga rättigheter. Samordningen skulle då kunna stärka länsstyrelsens övriga främjande uppdrag inom området och där utgöra kunskap- och processtöd för kommuner och regioner.

6.2 Länsstyrelsen ställer sig positiv till förslaget om att ge ett långsiktigt demokratifrämjande uppdrag åt länsstyrelserna.

Mot bakgrund av identifierade utvecklings- och samverkansbehov i det pågående arbetet med Agenda 2030 ser Länsstyrelsen mycket positivt på ett långsiktigt demokratistärkande uppdrag som knyter an till och stärker uppdrag inom mänskliga rättigheter, integration och folkhälsa. Föreslagen samverkansroll för länsstyrelserna bör utgå från regionala förutsättningar och behov. Särskild vikt bör läggas vid ett stärkt demokratiarbete i syfte att nå ut till marginaliserade grupper och att skapa förutsättningar för att långsiktigt öka valdeltagandet i områden med lägre valdeltagande. Förslagsvis genom regional stödstruktur som dockar an till och förstärker redan pågående samarbeten inom människorätts-, jämställdhets- och hållbarhetsfrågorna. Avgörande är dock en finansiering med anslag som täcker utgifterna och de utökade personalkostnaderna.

6.2 Länsstyrelsen tillstyrker särskilt förslaget om resursförstärkning av samtliga länsstyrelser i form av en heltidsanställd personal för genomförandet av det föreslagna uppdraget.

Det måste samtidigt tillföras medel för andra verksamhetskostnader, såsom kunskapshöjande aktiviteter, kommunikationsinsatser eller stöd till kommunöverskridande initiativ. Då demokratiuppdraget kräver långsiktigt hållbara insatser för att få önskat genomslag i länet är ökat ramanslag att föredra framför ett uppdrag med särskild finansiering.

7.1 Länsstyrelsen ställer sig delvis bakom betänkandets förslag på att ändra instruktionen för de myndigheter som anses centrala för att uppnå det demokratiska målet.

Detta då demokratin kan betraktas som en tvärsektoriell fråga och därmed behöver tydlig styrning kopplat till myndighetens mål. Samtidigt går tydlig instruktion att finna i grundlagen. Regeringsformen §2 anger att ”Det allmänna ska verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden samt värna den enskildes privatliv och familjeliv. Det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara.” Det bör i sig vara tillräcklig styrning.

7.1 Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att genomföra pilotprojekt som uppdrag för ett begränsat antal myndigheter.

Pilotverksamhet bidrar ofta till utveckling, men Länsstyrelsens erfarenhet av jämställdhetsintegrering i statliga myndigheter är att verksamhetsutvecklingen skedde främst hos de ingående myndigheterna

och inte förmerades till andra myndigheter. En gemensam långsiktig hållbar samverkan är att föredra. Det är särskilt positivt att integrering betonas som metod för att stärka och definiera myndigheters demokratiuppdrag.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Brittis Benzler med samordnare mänskliga rättigheter Lisa Hansson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Lovisa Ljungberg medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till

ku.md@regeringskansliet.se